

Rapport 2009:20

# ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

## Brantgränd 1

Raä 330, Gammelstads kyrkby fastigheten Nederluleå kyrkovall 1:6 Nederluleå socken och Luleå kommun Västerbottens landskap, Norrbottens län



**Norrbottens museum**

Olof Östlund

Dnr 148-2009  
Lst dnr 431-3299-09



Norrbottens  
museum

## Tekniska uppgifter

Länsstyrelsens (beslut) dnr:	431-3299-09
Norrbottnens museum dnr:	148-2009
Uppdragsgivare/finansiär:	Luleå kommun (genom konsultfirman ABM arkitektbyrå)
Fornlämning nr:	Raä 330
Kommun:	Luleå
Socken:	Nederluleå
Landskap:	Västerbotten
Län:	Norrbottnen
Fastigheter:	Nederluleå kyrkovall 1:6
Typ av uppdrag:	Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning
Datering:	Recent (Bedömning utifrån fynd)
Typ av fornlämningsobjekt:	Kyrkstad bestående av kulturlager och befintlig bebyggelse
Antal fältdagar och varaktighet	Sammanlagt en halv dag (under dagarna 11 juni 2009 och 4 september), (8 arbetstimmar (4 x 2 personer) )
Rapporttid:	3 arbetsdagar, (24 arbetstimmar 1 person)
Fyndhantering:	-
Fältarbetsledare:	Olof Östlund
Rapportansvarig:	Olof Östlund
Fältpersonal:	Frida Palmbo, Mirjam Jonsson
Underkonsulter:	-
Undersökt yta	Förundersökningsområdet (schakten) motsvarar knappt 13 m <sup>2</sup> .
Höjd över havet:	15 m ö h
Koordinater:	Schakt 2: x7296976,3 / y1785975,7 (NV hörnet), x7296976,0 / y1785980,4 (SÖ hörnet) Schakt 3, Södra: x7296978,9 / y1785986,0 (NV hörnet), x7296978,4 / y1785988,0 (SÖ hörnet) Schakt 3 Norra: x7296981,5 / y1785986,7 (NV hörnet), x 7296980,1 / y1785988,3 (SÖ hörnet) Schakt 4: x 7296987,7 / y1785987,2 (NV hörnet), x7296986,2 / y1785988,9 (SÖ hörnet)
Ek. karta:	Inmätt med Luleå kommuns plankarta som grund i RT 90 2,5 gon V 24L 9h Gammelstaden (241 97)
Dokumentationsmaterial:	Samtliga originalhandlingar, i det här fallet anteckningar, en ritning (bilaga 4) och digitala fotografier, förvaras i Norrbottens museums respektive (akt-, bild-) arkiv. Foto Acc nr 2009:94:01-04, samt 2009:94:08 (5 bilder) bilaga 3
Digitalt dokumentationsmaterial:	Det digitala underlagsmaterialet finns i shapeformat i RT90 2,5 gon V. Det förvaras på Norrbottens museums servrar. Back-uper tas dagligen av landstingets IT-personal på allt material som förvaras på server. Rekommendationer inväntas för långtidsförvaring av digitalt arkeologiskt material från Riksantikvarieämbetet. (Under utformning)
Digital programvara:	Microsoft Office (XP), ArcGIS 9.2, Adobe PhotoShop Elements 4.0, Acrobat Reader 8.
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.
Foto:	Digitala, Acc nr 2009:94:01-04, samt 2009:94:08 (bilaga 3)
Ritningar:	Nr 1 (Bilaga 4)

Foto på framsida: Schakt 3 (södra och norra delen av schaktet), acc nr 2009:94:02, © Norrbottens museum, Olof Östlund.

# RAPPORT

Arkeologisk förundersökning/schaktkontroll

Brantgränd 1

Fastighet: Nederluleå kyrkovall 1:6

Nederluleå socken och Luleå kommun

Västerbottens län

Norrbottens län

Raä 330

## Innehållsförteckning

<b>Tekniska uppgifter</b>	<b>1</b>
<b>Inledning</b>	<b>3</b>
<b>Sammanfattning</b>	<b>3</b>
<b>Syfte</b>	<b>3</b>
<b>Inriktning och problemformuleringar</b>	<b>3</b>
<b>Områdets förutsättningar</b>	<b>3</b>
Topografi och naturlandskap	3
Historik och fornlämningsmiljö	4
Forskningshistorik	4
<b>Undersökningens utgångspunkter</b>	<b>5</b>
Undersökningsplan	5
Metod och utförande	5
Avvikelser från undersökningsplanen	6
<b>Resultat</b>	<b>7</b>
<b>Kulturhistorisk tolkning</b>	<b>8</b>
<b>Slutsats/Vidare undersökningar</b>	<b>8</b>
<b>Utvärdering</b>	<b>8</b>
<b>Referenser</b>	<b>10</b>
Publicerade källor	10
Bilagor	10

## Inledning

Norrbottens museum utförde 2009-06-11, samt 2009-09-04, en arkeologisk förundersökning inom Raä 330, Nederluleå socken. Arbetet utfördes på begäran av Luleå kommun genom konsultfirman ABM arkitektkontor, efter beslut av Länsstyrelsen i Norrbottens län (Lst dnr 431-3299-09).

Undersökningen föranleddes av att fastighetsägaren Luleå kommun planerade att dränera invid befintligt bostadshus. Eftersom det inom den aktuella fastigheten inte tidigare skett någon arkeologisk undersökning krävde länsstyrelsen av fastighetsägaren att en arkeologisk förundersökning skulle utföras.

Förundersökningen utfördes av Norrbottens museum; av arkeologerna Olof Östlund och Frida Palmbo i juni, och Olof Östlund och Mirjam Jonsson i september.

## Sammanfattning

Arbetet påbörjades i juni. Det stod dock tidigt klart att det på fastigheten fanns en kulle under vilken en husgrund kunde konstateras, redan innan grävningarna börjat. Schakt 1 lämnades därför orört eftersom det schaktet riskerade att gå över den påträffade husgrunden. Länsstyrelsen tittade på ärendet igen och lät schakt 1 gå direkt till slutundersökning istället för att först göra en förundersökning. Schakt 2 förundersöktes av praktiska skäl i samband med slutundersökningen av schakt 1 i september. Förundersökningarna för schakt 3 och schakt 4 utfördes som planerat i juni.

Inget av antikvariskt intresse påträffades i schakt 2, 3 eller 4. varför det planerade arbetet kunde utföras utan hinder.

## Syfte

Syftet med förundersökningen är främst avgränsande för att ta reda på om rest av fornlämning finns inom dräneringsområdet. Förundersökningen är också till för att ta fram ett besluts- och planeringsunderlag, som kan avgöra om tillstånd till ingrepp i Raä 330 kan ges. Utifrån syftet är den huvudsakliga målgruppen länsstyrelsen, olika myndigheter och företagare/exploatörer.

## Inriktning och problemformuleringar

Undersökningen är ett led i den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden med sikte på att kartlägga Gammelstads ålder, tidigaste utveckling och utbredning. Detta, samt att få bättre kunskap om medeltida gårdar, handeln och områdets kontaktnät, är något som efterfrågas i *Arkeologi i Norrbotten - en forskningsöversikt*.

## Områdets förutsättningar

### Topografi och naturlandskap

Undersökningsområdet är beläget ca 140 m NV om kyrkan i Gammelstads kyrkby inom Raä 330 (se bilaga 1). Fornlämningsområdet Raä 330 är beläget på en mindre moränrygg mellan Lule älv, som flyter söder om kyrkbyn, och en äldre uppgrundad vik i nordost. Området är omgivet av flacka åkermarker, allmänningar och nyare bebyggelse. Nivån över havet för Raä 330 uppgår idag till mellan 5 och 20 meter.

Aktuellt undersökningsområde ligger på en flack gårdstomt ca 15 m ö h. I dess närområde finns nyare bebyggelse och kyrkstugor vilka kan ha sitt ursprung i 1600-talet.

## Historik och fornlämningsmiljö

Raä 330 har beteckningen ”Kyrkstad bestående av kulturlager och befintlig bebyggelse”. Sannolikt har bebyggelsen i Gammelstads kyrkby sina rötter i medeltid. År 1339 omtalas att ett kapell finns i Luleå och 1374 har detta kapell blivit sockenkyrka med egen församling (Nordberg 1965:50ff). Platsen för kapellet är okänd, men att det låg i Gammelstad är rimligt att anta, vilket innebär att vi kan räkna med bebyggelse här vid den tiden.

Stenkyrkan som ersatte det tidigare kapellet började byggas under slutet av 1400-talet. Vid den tiden var detta den största kyrkan och tillika största stenbyggnaden norr om Uppsala, vilket vittnar om platsens betydelse.

Gammelstad har haft sin främsta betydelse som mötesplats. Som en in- och utförseport för människor och varor. Under den intensiva delen av inlemmandet av Norrbotten i riket låg Gammelstad strategiskt placerat. Tillsammans med bl.a. G:a kyrkbyn i Piteå och Torneå utgjorde Gammelstad en språngbräda för mission och handel inåt landet. De fiskala funktionerna som centralmakten började utöva under medeltid behövde också en plats att utgå ifrån. Även de territoriella anspråken som kungariket Sverige börjar hävda i norr krävde en fast bebyggelse. Detta, kyrkplikten och de långa avstånden är de faktorer som bidragit till bebyggelsens expansion. Vid tiden för stenkyrkans anläggande var området en del av en ö och Gammelstadsviken en havsvik, som nådde fram till utkanten av dagens kyrkby. När Gammelstad fick stadsrättigheter lagfästa år 1621 var viken fortfarande segelbar. Redan 1649 hade dock landhöjningen gjort att hamnen inte gick att använda. Detta medförde att staden Luleå flyttades till sitt nuvarande läge vid kusten.

## Forskningshistorik

Gammelstads kyrkby räknas som fast fornlämningsområde och inom området har ett flertal arkeologiska undersökningar företagits under årens lopp. Aktuellt undersökningsområde ligger ca 60 meter från gränsen till det som av Ragnar Bergling tolkas som köpstadsens bebyggda område omkring 1649 (Bergling, 1964:102, fig 7). Det kan därför finnas lämningar från Gammelstads äldsta tid inom undersökningsområdet.

Bland de tidigare undersökningar/schaktkontroller som utförts närmast aktuellt undersökningsområde, (se bilaga 2:1 för tidigare undersökningars läge i förhållande till aktuellt undersökningsområde), före år 2009 kan nämnas följande:

År 1997 – Förundersökning/schaktkontroll vid Gamla Bodenvägen, ca 40 m V om det nu aktuella undersökningsområdet. Endast matjordfyllning påträffades ovanpå orörd sand. (Nbm dnr 1997/0693, Lst dnr 220-8863-97). (Lindgren 2000)

År 1999 – Förundersökning/schaktkontroll vid Bagargränd, ca 40 m VNV om det nu aktuella undersökningsområdet. Endast matjord påträffades vid denna undersökning. (Nbm dnr 1998/0524, Lst dnr 220-8363-98). (Lindgren 1999).

År 2000 – Förundersökning/schaktkontroll inför uppsättande av belysningsstolpar ca 15 m V om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid undersökningen framkom kulturlager innehållande glas, brända ben och kritpipor. I schaktet påträffades också vad som troligtvis var syllstenar till en äldre kyrkstuga. (Nbm dnr 2000/0432, Lst dnr 220-5486-00). (Fossum 2000). Det är denna undersökning som har gett de mest intressanta resultaten i närheten av det nu aktuella undersökningsområdet.

År 2001 – Förundersökning/schaktkontroll vid Kyrkstuga 472, Brantgränd, ca 20 m Ö om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid undersökningen påträffades omrörda lager innehållande fynd av recent datum som pantglas och läderspill. (Nbm dnr 2002/0029, Lst dnr 220-9120-01), (Wrede 2002)

År 2002 – Förundersökning/schaktkontroll vid Garvargränd 1 ca 30 m Sö om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid undersökningen framkom endast vägfyllnadsmassor och ett recent brandlager från en brand i kvarteret år 1990. (Nbm dnr 2002/0564, Lst dnr 431-18139-02). (Backman 2002).

## Undersökningens utgångspunkter

Arbetet utfördes enligt Norrbottens museums undersökningsplan (Nbm dnr 148-2009, daterad 2009-04-21) vilken länsstyrelsen baserat sitt beslut på (Lst dnr 431-3299-09, daterat 2009-04-22).

### Undersökningsplan

Förundersökningen var tänkt att utföras som en schaktkontroll av fyra schakt, (schakt 1-4). Schakt 1 (rännalen som inte grävdes vid förundersökningen utan istället gick till slutundersökning), skulle grävas ca 10 m långt, 1 m brett och 0,4-0,6 m djupt. Schakten för dräneringen intill huset skulle grävas ca 5 m respektive 2 m långa, 1 m breda och 0,7 m djupt. Den sammanlagda schaktlängden skulle bli ca 20 m.

Om intakta kulturlager påträffades skulle dessa dokumenteras i ord, bild och med profilirtningar. Om anläggningar påträffades som bedömdes kräva en slutundersökning skulle samråd ske med länsstyrelsen över telefon: om endast omrörda kulturlager och/eller fyllnadsmassor påträffades skulle dessa endast dokumenteras med en beskrivning av profilen, eller en skiss för att dokumentera vilken mäktighet de olika fyllnadslagren har.

Eventuell provtagning skulle belysa Gammelstads äldsta historia, och då handlade det om provtagning för datering.

Schakten skulle ritas in på planritning som sedan digitaliseras och koordinatsätts med hjälp av en digital underlagskarta i projektionen RT90 2,5 gon W. Anledningen till inmätning förfarandet av schakten är att felvisningen för en GPS i Gammelstad pendlar mellan 7 och 10 m, även vid klart väder, vilket innebär att schakten i värsta fall kan hamna på fel sida av en byggnad.

Ritningar, foton och övrigt arkivmaterial kommer att förvaras i Norrbottens Museums respektive arkiv.

### Metod och utförande

Förundersökningen utfördes enligt Länsstyrelsens beslut och undersökningsplanen som en schaktkontroll under pågående schaktning med grävmaskin. (För utbredning av schakt 1-4, se bilaga 2:1 och 2:2). Även spade och skårslev användes. Vid avslutad schaktning användes jordsonder i schaktets botten för att kontrollera att ingenting mer intressant kunde förväntas att hittas under schaktets botten. Schakten dokumenterades med fotografier och schaktbeskrivningar.

Söder om schakt 3, på platsen där schakt 1 skulle läggas, var en kulle under en rabatt/buske, och misstankar om att där kunde finnas en husgrund bekräftades med hjälp av jordsond. Vid en kontroll med historiska kartor över Gammelstad framkom att det år 1817 funnits en byggnad på platsen. Länsstyrelsen kontaktades omedelbart via telefon, och grävandet av schakt 1 ställdes in i väntan på nytt beslut.

Beslutet blev senare att schakt 1 skulle gå till slutundersökning. Eftersom schakt 2 var svårt att komma åt utan att schakt 1 berördes, och eftersom Luleå kommun skickat en alldeles för stor grävmaskin i juni, så utfördes förundersökningen för schakt 2 samtidigt som slutundersökningen för schakt 1 i början av september.

Schakt 3 och schakt 4 undersöktes i juni, vilket var möjligt med den grävmaskin som fanns tillgänglig.

Schakt 2, under altanen, längs med husets södra vägg, grävdes 1,25 m brett och 4,5 m långt.

Schakt 3 vid den sydöstra husknuten grävdes i två delar, en sydlig del (1,4 m brett och 1,5 m långt) och en nordlig del (1,4 m brett och 1,6 m långt), eftersom grävmaskinen inte smidigt kunde vika runt hörnet på huset.

Schakt 4 grävdes intill gatan på husets nordöstra sida, norr om och i anslutning till den dagvattenbrunn som dräneringsvattnet är tänkt att ledas till, och blev 1,4 m brett och 1,7 m långt.

Inga fynd liggande i bevarade kulturlager påträffades och därför tillvaratogs inga fynd. Inga kolprover tillvaratogs eftersom inget kol påträffades

Det planerade arbetet kunde efter frågorna kring schakt 1 utföras utan vidare antikvariska hinder.

### **Avvikelser från undersökningsplanen**

Den första avvikelser från undersökningsplanen var att schakt 1 aldrig grävdes under förundersökningen. När Norrbottens museums arkeologer anlände konstaterades direkt att det fanns en husgrund under en rabatt vid bostadshusets sydöstra hörn. Schakt 1 skulle med stor säkerhet komma att beröra husgrunden. Schakt 1:s sträckning sondades, och farhågor fanns också om att sten som kunde kännas med sonden i schaktets västra del kunde vara rester av en annan byggnad. Att byggnader hade stått på platsen gick att se på en kopia av en äldre karta från 1817 (Bergner 1817), som vi hade med oss ut i fält. Länsstyrelsen meddelades via telefon och vi ombads att vänta med schakt 1 i väntan på nytt beslut.

Den andra avvikelser från undersökningsplanen är bredden på schakten på schakt 2 och schakt 3. Det kom sig av att den grävsropa som Luleå kommun tillhandahöll i juni var för bred. Detta ställde också till det när det gällde grävningen runt husknuten, eftersom grävmaskinen knappt kunde svänga på det trånga utrymmet. Schakt 3 delades därför upp i två schakt; ”schakt 3 södra” och ”schakt 3 norra”. Vid telefonsamtalet med länsstyrelsen angående schakt 1 så kom vi fram till att schakt 3 och schakt 4 ändå skulle undersökas. Schakten blev 1,4 m breda istället för ”ca 1 m breda”.

Den sista avvikelser gällde schakt 4. Dess placering var i verkligheten beroende av dagvattenbrunnen (bilaga 2:2). Den information som Norrbottens museum fått om var schaktet skulle läggas var därför inte helt korrekt. Schaktet lades 1 m österut från den plats som länsstyrelsen föreslagit och Norrbottens museum ritat in i sin undersökningsplan. Schaktet placerades nu till hälften inom den yta som ABM arkitektkontor (tidigare Sweco) angett i det underlag som de skickat till länsstyrelsen.

## Resultat

*Samtliga mått på lagerföljder är mätta från markytan och nedåt.*

### Schakt 1

Förundersöktes ej, gick direkt till slutundersökning.

### Schakt 2

Schaktets längd: 4,5 m  
Schaktets bredd: 1,1 – 1,25 m  
Schaktets djup: 0,3-0,4 m  
Lagerföljd: 0,0 – 0,2 m: Matjord med inslag av tegel och en skaftdel av en kritpipa  
0,2 m – djupare: Morän, sandig med stenar.  
Beskrivning: I schaktet finns enbart matjord ovanpå morän. Moränen har nslag av enstaka stenar. Den kändes lös när man stack i den med jord sonden. I matjorden finns inslag av tegel och en del av en kritpipa, som har hamnat där sekundärt..  
Datering: Recent (Matjorden planerad i nutid)

### Schakt 3 (södra)

Schaktets längd: 1,5 m  
Schaktets bredd: 1,3 – 1,4 m  
Schaktets djup: 0,3-0,4 m  
Lagerföljd: 0,0 – 0,2 m: Matjord.  
0,2 m – djupare: Grå fyllnadsmassor (sand) där man tidigare har grävt ned en VA-ledning. Närmast huset, upp till 0,5 – 1,0 m ut från husväggen, är tidigare omgrävt för husgrund.  
Beskrivning: I schaktet söder om bostadshusets sydöstra hörn finns enbart recenta fyllnadsmassor efter VA-ledning och omrörda lager där omgrävning skett för husets grund. Naturligt marklager kunde inte nås med sonden i schaktets botten.  
Datering: Recent (nutida) fyllnadsmassor

### Schakt 3 (norra)

Schaktets längd: 1,6 m  
Schaktets bredd: 1,3 – 1,4 m  
Schaktets djup: 0,4 – 0,5 m  
Lagerföljd: 0,0 – 0,2 m: Matjord med inslag av tegel.  
0,2 – 0,45 m: Omrörda kulturlager innehållande tegel.  
0,45 m – djupare: Naturlig orangegul moränmark med enstaka stenar. Närmast huset, upp till ca 0,5 m ut från husväggen, är tidigare omgrävt för husgrund och där är omrörda kulturlager innehållande tegel. Sondning i schaktets botten visade enbart på ytterligare naturlig morän.  
Beskrivning: I schaktet öster om bostadshuset sydöstra hörn finns enbart omrörda kulturlager, och omrörda lager där omgrävning skett för husets grund. Orörd mark framträder på 0,45 m djup under markytan.  
Datering: 1900-tal fram till nutid. Teglet gav inte några indikationer på att vara särskilt gammalt.



**Schakt 4**

Schaktets längd:	1,7 m
Schaktets bredd:	1,3 – 1,4 m
Schaktets djup:	0,3 – 0,4 m
Lagerföljd:	0,0 – 0,2 m: Matjord med inslag av tegel. 0,2 – djupare: Grå fyllnadsmassor med inblandade kulturlager med enstaka tegel. Fyllnadsmassorna är från grävningen för dagvattenbrunnen.
Beskrivning:	I schaktet öster om bostadshuset nordöstra hörn finns enbart omrörda fyllnadsmassor från grävningen av dagvattenbrunnen och ledningar till/från denna. Dagvattenbrunnen ligger omedelbart söder om schakt 4. Alldeles norr om schakt 4 är Brantgränds vägbana.
Datering:	Recent (nutid).

## Kulturhistorisk tolkning

I schakt 2 finns bara matjord direkt ovanpå morän mark. Det finns dock en möjlighet att moränmarken flyttats vid planering av tomten, eftersom den inte kändes helt fast vid provstick med sonden. Ingen blekjord kunde ses i något av förundersökningsschakten. I schakt 3 norra finns omrörda kulturlager under matjorden. I schakt 4 finns endast fyllnadsmassor från dragningen av ledning till brunnen.

Troligtvis har tomten planerats ut och jordmassor därmed flyttats uppifrån backen och nedåt för att jämna till tomten, vilket också kan vara anledningen till problemen med dränering och rötskador på huset. Emellertid dök inte några oskadade kulturlager upp längst ned i den minst påverkade marken i schakt 3 (norra), vilket gör det troligt att det inte finns speciellt mycket kvar av ursprunglig markyta på tomten. Tidigare grävningar för VA-ledning (schakt 3 södra) och dagvattenbrunn (schakt 4) har medfört att marken på just de platserna är helt söndergrävd. Det som skulle kunna finnas kvar från äldre tider är nedgrävningar i den ursprungliga marken vid sidan om VA-schakt och brunnsnedgrävningar, under de omrörda kulturlagren och påförda eller flyttade jordmassor.

## Slutsats/Vidare undersökningar

Norrbottens museum anser att ytterligare undersökningar inför dräneringen inte är nödvändiga. Kombinerat med slutundersökningen av schakt 1 (se kommande rapport) är dessa förundersökningar tillräckliga.

Inför kommande undersökningar är det dock viktigt att komma ihåg att även där omfattande schaktningsarbeten har ägt rum tidigare kan intakta kulturlager och anläggningar påträffas. Att följa äldre kabelgravar och schakt kan vara svårt och kulturlager kan påträffas även vid mindre ingrepp. Därför är det av stor vikt att samtliga markgrepp inom fornlämningsområdet bevakas av arkeolog.

## Utvärdering

Det kan sägas vara en miss att husgrunden, som ligger där schakt 1 skulle dras, inte upptäcktes tidigare. Det finns anledning både för länsstyrelsen och för Norrbottens museum att vara vaksamma på de gamla kartorna vid planering av jobb i Gammelstad. Kommunikationen mellan länsstyrelsen och Norrbottens museum kan förbättras när det gäller informationen om var gamla husgrunder kan tänkas ligga. Norr-

bottens museum kan tillhandahålla kopior av gamla kartor om länsstyrelsen saknar sådana.

Vidare måste det ges tid för planering så att inte entreprenörer, när de själva står för grävmaskiner, kommer med fel sorts grävmaskiner, som är för stora för att riktigt få plats. I planeringsskedet inför förundersökningen i juni så var dock hela ärendet inlämt på minimal tid, vilket gjorde att ingen hann med att kontrollera att grävmaskinsstorleken låg inom rimlighetens gränser. Eftersom schaktens bredd angavs i undersökningsplanen och det är trångt mellan byggnaderna reflekterade ingen av oss på Norrbottens museum över att detta måste förklaras tydligare. På förekommen anledning användes i september en mera lämplig maskinstorlek, med passande skopa.

Norrbottens museum, Luleå 2010-01-15

Olof Östlund, Arkeolog

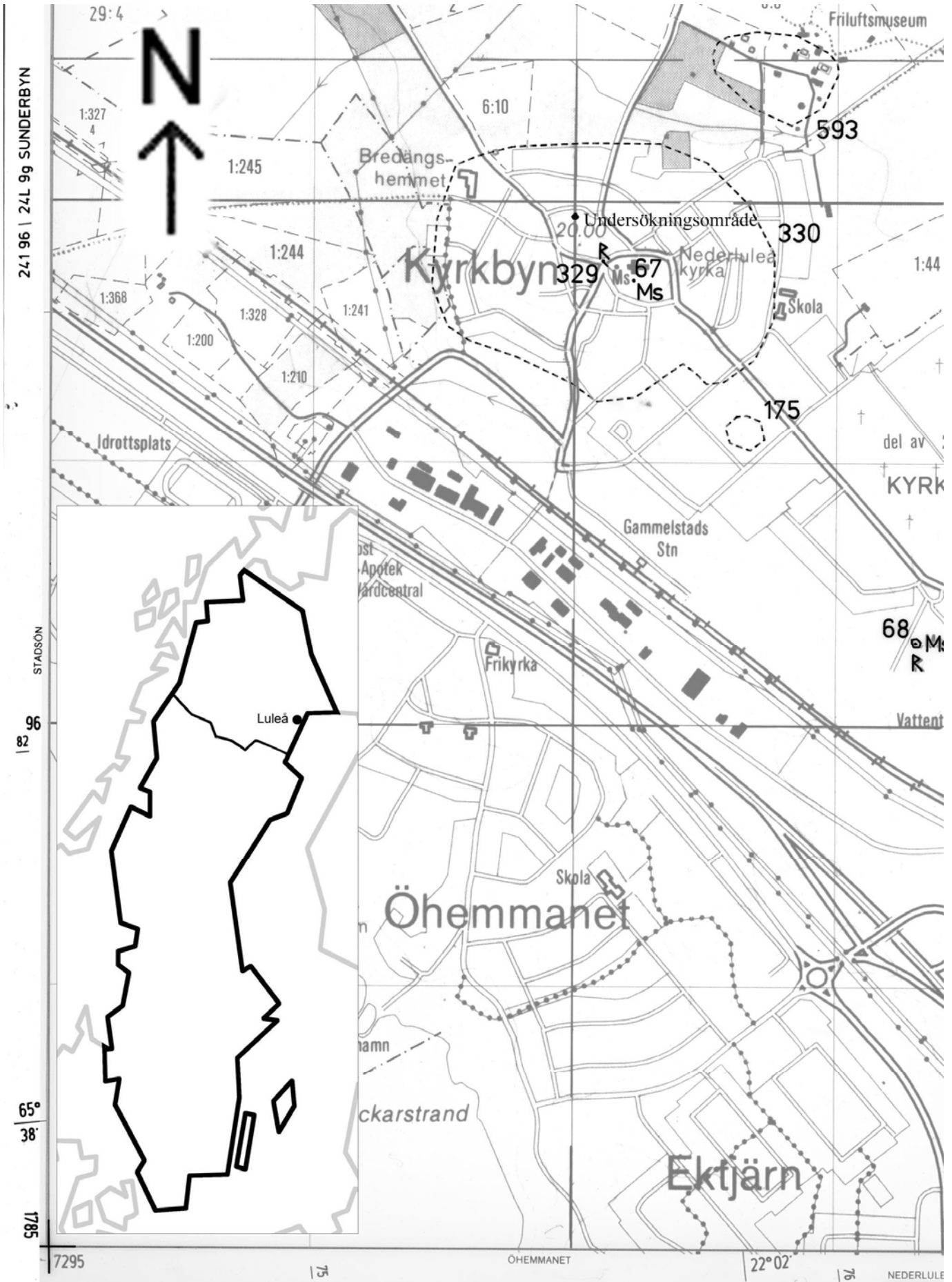
## Referenser

### Publicerade källor

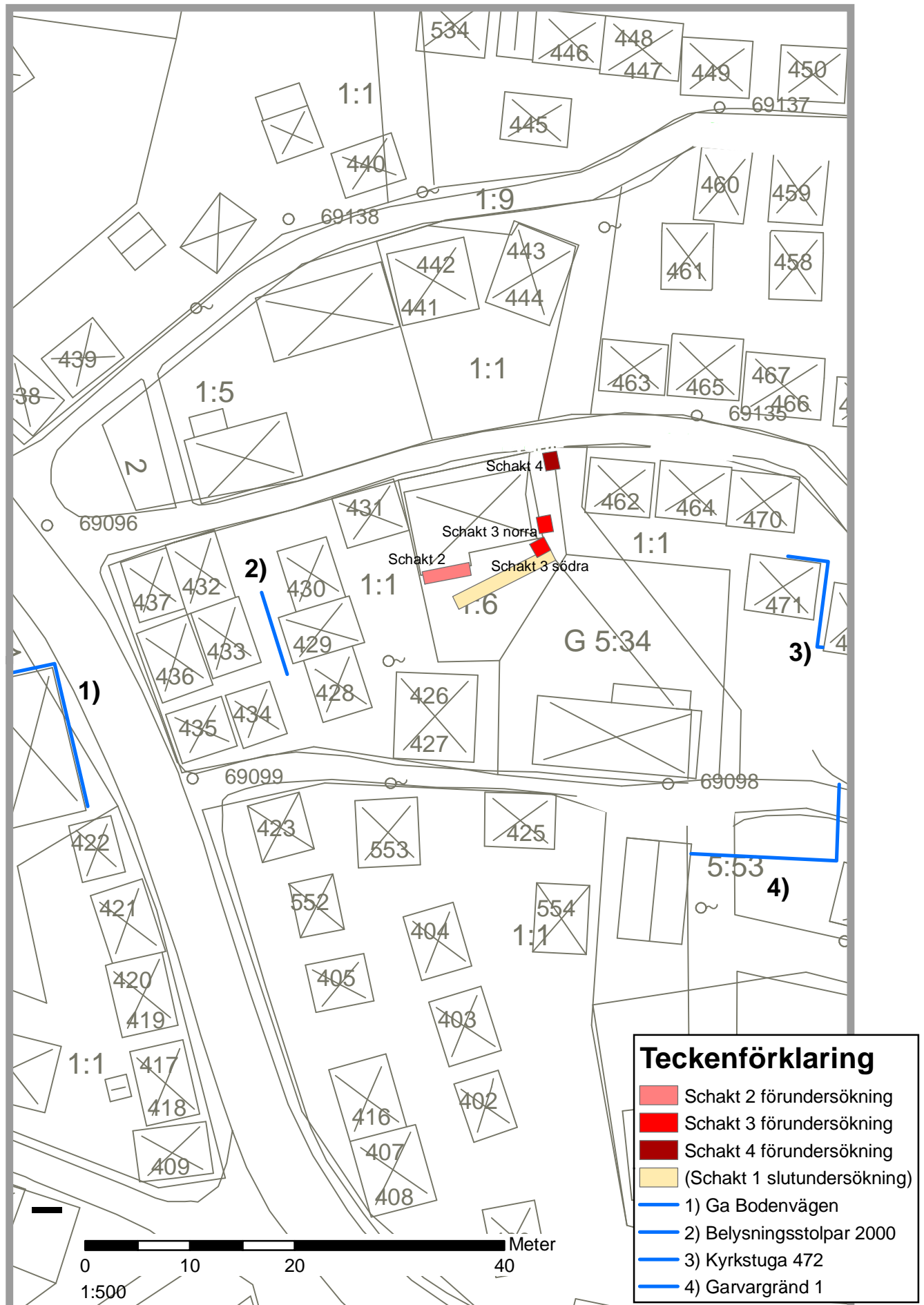
- Arkeologi i Norrbotten - en forskningsöversikt*. Länsstyrelsen i Norrbottens län Rapportserie Nr 14/1998.
- Bergling, Ragnar 1964. *Kyrkstaden i övre Norrland. Kyrkliga, merkantila och judiciella funktioner under 1600- och 1700-talen*. Skytteanska samfundets handlingar no 3. Uppsala.
- Bergner, L P. 1817. *Charta Öfver Luleå Gammel Stad*. (Nytryck Lantmäteriet)
- Fossum, Birgitta 2000. *Rapport. Arkeologisk förundersökning inför uppsättande av belysningsstolpar. Raä 330, Gammelstads kyrkby, Nederluleå socken, Norrbottens län, Västerbotten*. Norrbottens museum, Luleå (dnr 2000/0432).
- Lindgren, Åsa 2000. *Rapport. Arkeologisk förundersökning. Raä 330, Gammelstaden 7:1, Ga. Bodenvägen. Nederluleå socken, Västerbotten, Norrbottens län*. Norrbottens museum, Luleå (dnr 1997/0693).
- Lindgren, Åsa 1999. *Rapport. Arkeologisk förundersökning. Raä 330, Bagargränd, Gammelstad, Nederluleå socken, Västerbotten, Norrbottens län*. Norrbottens museum, Luleå (dnr 1998/0551).
- Nordberg, Albert 1965. *En gammal Norrbottensbygd. Anteckningar till Luleå sockens historia*. Luleå.
- Wrede, Anja 2001. *Förundersökningar i Gammelstad 2001. Kyrkstuga 472, Brantgränd, Raä 330 (Nbm dnr 2002/029)*. Ur Wrede, A. 2001 et al: *Rapport. Arkeologiska förundersökningar i Gammelstad år 2001. RAÄ 330, Gammelstads kyrkby. RAÄ 593, Hägnan. Nederluleå socken, Norrbottens län, Västerbotten*. Norrbottens museum, Luleå 2001.

### Bilagor

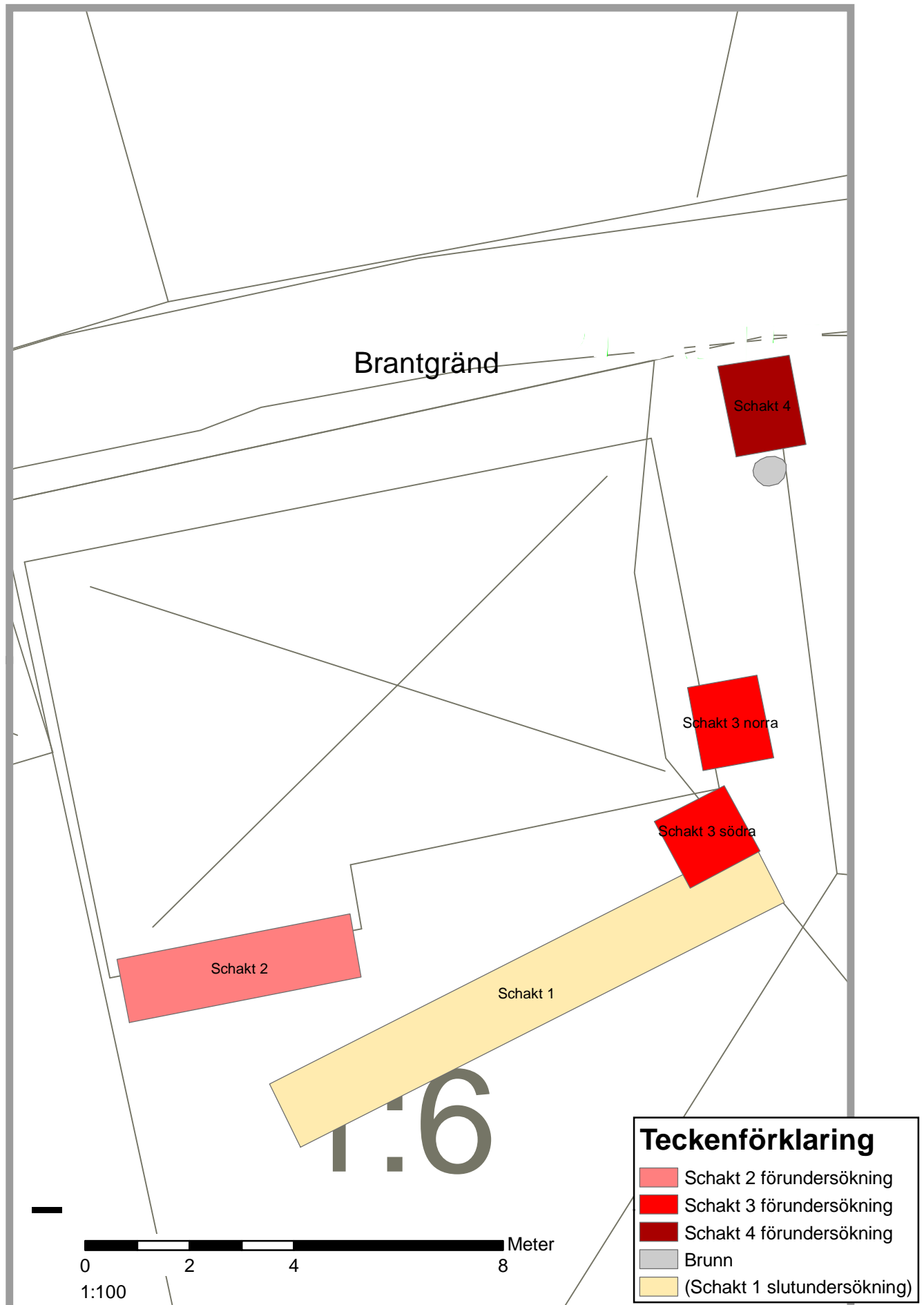
1. Utsnitt, Ekonomisk karta 24L 9h Gammelstaden, skala 1:10 000
2. 2:1 Förundersökningsschakt och tidigare undersökningar. Översiktsplan.  
Skala 1:500. Underlag: Luleå kommuns plankarta, skala 1:500  
2:2 Förundersökningsschakt och slutundersökningsschakt, schaktplan. Skala 1:100  
Underlag: Luleå kommuns digitala plankarta.
3. Fotolista
4. Ritningslista



# Förundersökningschakt och tidigare undersökningar



# Förundersökningsschakt och slutundersökningsschakt



## Fotolista Brantgränd förundersökning

Förundersökningen

Olof Östlund (OÖ) och Frida Palmbo (FP) Acc nr: 2009:94:01-04 samt 2009:94:08

Slutundersökningen (blå text)

Olof Östlund (OÖ) och Mirjam Jonsson (MJ), Acc nr: 2009:94:05-07, samt 2009:94:09-13

**Fet markering av text i listan anger vilka bilder som är med i förundersökningsrapporten.**

Acc nr	Motiv	Taget från	Fotograf
2009:94:01	Förundersökning. Schakt 3 (södra). I schaktet, söder om bostadshusets SÖ hörn syns grå sand, spår efter nedgrävningen för VA-ledning. Till höger i bild omrörda lager innehållande tegel, dör omgrävningar för husgrund tidigare skett.	Ö	OÖ
<b>2009:94:02</b>	<b>Förundersökning. Schakt 3 (norra). I schaktet, öster om bostadshusets SÖ hörn syns i botten orörd moränmark (orange sand). Närmast huset är omrörda lager där omgrävningar för husgrund tidigare skett.</b>	Ö	OÖ
2009:94:03	Förundersökning. Schakt 4. I schaktet syns grå fyllnadsmassor, massor som använts för att fylla ett VA-schakt till dagvattenbrunnen alldeles intill schaktets S sida (i bildens vänstra sida).	ÖNÖ	FP
2009:94:04	Förundersökning. Schakt 4. I schaktet syns grå fyllnadsmassor, massor som använts för att fylla ett VA-schakt till dagvattenbrunnen alldeles intill schaktets S sida (i bildens övre kant).	N	FP
2009:94:05	Bostadshuset på Brantgränd som ska markdräneras. Uo innan slutundersökning/förundersökning. På bilden syns Olof Östlund.	VSV	MJ
2009:94:06	Olof Östlund står på kullen under vilken det ligger en husgrund. I bildens nedre vänstra hörn syns schakt 3 (södra), från förundersökningen i juni.	NV	MJ
2009:94:07	Undersökningsområdet. Närmast i bild är schakt 3 (södra och norra). Olof står där schakt 2 ska grävas. (Schakt 2 hör till förundersökningen,.)	NÖ	MJ
2009:94:08	Förundersökning. Schakt 2. Matjord ovanpå naturlig moränmark.	SV	OÖ
2009:94:09	Slutundersökning. Schakt 1, i dess östra ände, alldeles intill schakt 3 (södra). Olof Östlund står på en syllsten hörande till husgrunden.	NNÖ	MJ
2009:94:10	Slutundersökning. Schakt 1, i dess östra ände. Mirjam Jonsson betraktar stenar hörande till husgrunden.	NNÖ	OÖ
2009:94:11	Slutundersökning. Hela längden av schakt 1 västerut. På bilden syns i rött Mirjam Jonsson, och i gult Luleå kommuns markarbetare.	Ö	OÖ
2009:94:12	Slutundersökning. Hela längden av schakt 1 västerut. I förgrunden är stenarna hörande till husgrunden. Bortanför dessa och till höger om dem är fyllnadsmassor hörande till VA-schakt. Där Mirjam (i orange regnjacka) står, tar husgrundsresterna slut. Schakt 3 (södra), under förundersökningen, missade grundstenarna med någon decimeter.	Ö	OÖ
2009:94:13	Slutundersökning. Schakt 1. Stenar hörande till husgrunden. Mirjam Jonsson jobbar med att dokumentera dem.	NÖ	OÖ

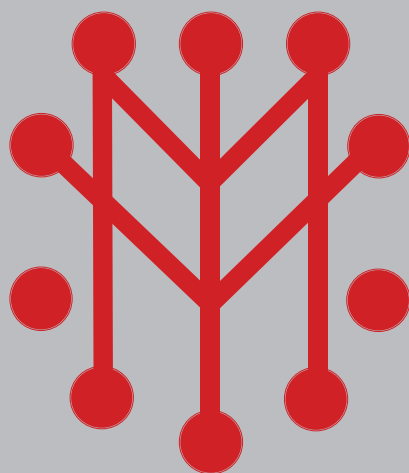
## Ritningsförteckning

<b>Nr</b>	<b>Typ</b>	<b>Objekt</b>	<b>Område</b>	<b>Sign</b>	<b>Renrit.</b>	<b>Bilagenr</b>
1	Plan	Schakt 1-4	Brantgränd 1	MJ, FP, OÖ	Nej, förundersökningsschaktens ytterbegränsningar är överförda till digital planritning	Bilaga 2:1 Bilaga 2:2

Ritningen är inte renritad för hand till förundersökningsrapporten.

Förundersökningsschaktens utbredning har dock digitaliserats med ritningen som grund och lagts in i den digitala kartan över Brantgränd 1.





**Norrbottnens museum**  
**Box 266, Storgatan 2, 971 08 Luleå**  
**Telefon 0920-24 35 02**  
**Fax 0920-24 35 60**  
**[norrbottnens.museum@nll.se](mailto:norrbottnens.museum@nll.se)**  
**[www.norrbottnensmuseum.se](http://www.norrbottnensmuseum.se)**